

Správní vývoj okresu Karviná

Karvinsko od středověku do roku 1848

Okres Karviná se nachází na historickém území Těšínska, respektive knížectví těšínského. To se začalo formovat ve druhé polovině 13. století. Po smrti opolského knížete Vladislava roku 1281 bylo opolské knížectví rozděleno mezi jeho syny Měška, Kazimíra, Boleslava a Přemysla. Bratři Měško a Přemysl získali nejprve do společné vlády Ratibořsko, Těšínsko a Osvětimsko, ale již někdy kolem počátku roku 1290 si své dědictví dále rozdělili. Měško získal Těšínsko a Osvětimsko a stal se tak prvním těšínským knížetem a zakladatelem těšínské větve Piastovců. Dosavadní vazby k polskému státu nahradil Měško příklonem k Českému království. Spojenectví se výrazně utužilo sňatkem jeho dcery Violy s českým králem Václavem III. Po Měškově smrti se jeho država dále rozdělila – Těšínsko získal s titulem těšínského knížete syn Kazimír I., Osvětimsko syn Vladislav. Z 18. února 1327 pochází listina, v níž Kazimír uznává lenní svrchovanost českého krále Jana Lucemburského nad těšínským knížectvím. Po smrti těšínského knížete Boleslava I. (1407-1431) nastoupili jako dědici jeho čtyři synové Václav I., Vladislav, Přemek II. a Boleslav II., kteří si rozdělili otcovy země a statky. Toto rozdělení nemělo sice trvalý charakter, ale vedlo ke zmenšení držav těšínských Piastovců, když nepříznivá hospodářská situace přinutila zejména Václava a Přemka k odprodeji části jejich podílů. K dalšímu zmenšení vedl nákladný život knížete Václava II. (1528-1579) a jeho syna Bedřicha Kazimíra. Na zaplacení dluhů bylo nutno odprodat z majetku 3 velká panství - bílské, frýdecké a fryštátské, která byla vyjmuta z přímé podřízenosti těšínským knížatům a stala se tzv. menším stavovským panstvím (status minor). Urbář z roku 1577 již tedy zachycuje značně zmenšený majetek těšínských knížat. Součástí panství bylo tehdy město Těšín, městečko Jablunkov a 30 vesnic, které se nacházely převážně v jižní části regionu. Severní Těšínsko bylo rozděleno mezi místní šlechtu na množství drobných dominií.

V osobním držení těšínských Piastovců bylo knížectví těšínské až do roku 1653, kdy zemřela poslední piastovská kněžna Alžběta Lukrecie. Těšínské knížectví se stalo jako odumřelé léno České koruny majetkem Habsburků, kteří byli od roku 1526 také českými králi. Dle rozhodnutí císaře Ferdinanda III. bylo Těšínsko v roce 1654 vtěleno do české královské komory ve Vratislavi. Těšín přestal být knížecí rezidencí a Těšínsko se stalo pro majitele odlehlou provincií, která byla podle potřeb Habsburků předmětem různých rodinných majetkových transakcí. Přejedání těšínského panství pod správu královské komory ovšem zajistil do budoucna jeho celistvost a upevnil jeho ekonomickou stabilitu. V polovině 17. století bylo na Těšínsku kromě komorního panství (s 39 vesnicemi) sedm menších panství se zvláštním statutem (status minor) a 75 drobných šlechtických statků.

Bohumínsko náleželo od konce 13. století ke knížectví ratibořskému. V roce 1622 získal bohumínské panství po konfiskaci Hohenzollernům za jejich účast na stavovském povstání pražský bankéř Lazar Henckel, jehož potomci byli majiteli panství až do roku 1803. V roce 1697 bylo panství vyčleněno z knížectví opolsko-ratibořského a povýšeno na menší stavovské panství (status minor).

S nástupem Marie Terezie na trůn v roce 1740 začaly války o Slezsko, které hluboce zasáhly i do života na Těšínsku. Vratislavským mírem z roku 1742 bylo pruskému králi Fridrichu II. postoupeno celé Dolní Slezsko s hlavním městem Vratislaví, hrabství kladské a Horní Slezsko. Habsburkům tak zůstala jen menší část Slezska - knížectví těšínské, část knížectví opavského, krnovského, niského a ratibořského. Tento zbytek Slezska byl spojen v jeden celek, který dostal vlastní zemskou správu. Politická správa země připadla královskému úřadu v Opavě. Ten byl roku 1782 v rámci správní reorganizace zrušen a Slezsko bylo spojeno s Moravou pod moravkoslezským guberniem. Ve Slezsku byly zřízeny dva kraje, těšínský a opavský, v jejichž čele stáli krajští hejtmané.

Veřejnou správu v první instanci vykonávaly patrimoniální úřady nebo magistráty, zrušením poddanství v roce 1848 však ztratil tento starý správní systém své opodstatnění. Základy nové organizace veřejné správy byly schváleny císařským nařízením z 26. června 1849 (295/1849 ř. z.) a základní územní jednotkou se staly tzv. politické okresy.

Bývalý okres Český Těšín (Těšín) 1849-1960

V roce 1849 vznikl také úřad Okresního hejtmanství v Těšíně, který se stal reprezentantem politického okresu Těšín. Zahrnoval obvody soudních okresů Těšín, Fryštát a Jablunkov a podléhal Slezskému místodržitelství v Opavě (výnos z 9. srpna 1849, č. 355/1849 ř. z.).

Tento stav však netrval dlouho. Již v první polovině 50. let 19. století došlo k opětné reorganizaci státní správy. Dle společného nařízení ministrů vnitra, spravedlnosti a financí z 21. dubna 1854 (č. 104/1854 ř. z.) byla politická a soudní správa spojena v jeden celek, v tzv. smíšené okresy. Dosavadní obvod Okresního hejtmanství v Těšíně byl rozdělen na tři okresní úřady v Těšíně, Fryštátě a Jablunkově, které i nadále podléhaly Slezskému místodržitelství v Opavě, od 29. května 1854 Zemské vládě slezské v Opavě.

Nařízením ministerstva vnitra z 5. června a 31. října 1860 (č. 142/1860 a 243/1860 ř. z.) byla Zemská vláda slezská s účinností od 15. listopadu 1860 zrušena a Slezsko opět spojeno s Moravou. V Opavě byla ponechána pouze nově zřízena instituce zemského hejtmana jako exponovaného člena moravského místodržitelství. Tato reforma netrvala dlouho a rozhodnutím

císaře z 29. března 1861 byla ve Slezsku znovu zřízena Zemská vláda slezská v Opavě v čele se zemským prezidentem s účinností od 1. dubna 1861.

Okresní úřady ve Fryštátě a Jablunkově se staly tzv. smíšenými okresními úřady s výkonem jak správy politické a berní, tak i soudní. Okresní úřad v Těšíně obstarával pouze agendu politickou a berní. Výkon soudnictví byl v Těšíně v první instanci svěřen nově zřízenému městskému delegovanému okresnímu soudu (č. 104/1854 ř. z.).

Zákonem z 21. prosince 1867 (č. 144/1867 ř. z.) došlo opět k oddělení soudní správy od správy politické a přistoupilo se znovu ke zřízení samostatných okresních hejtmanství a okresních soudů. Prováděcím nařízením ministerstva vnitra z 10. července 1868 (č. 101/1868 ř. z.) bylo obnoveno Okresní hejtmanství v Těšíně. K politickému okresu Těšín byl připojen soudní okres Frýdek a odloučen soudní okres Fryštát, který se stal součástí nově vytvořeného samostatného politického okresu Fryštát.

Obvod Okresního hejtmanství v Těšíně tvořily tedy soudní okresy Těšín, Frýdek a Jablunkov. Dle výsledků sčítání lidu k 31. prosinci 1880 měl okres celkem 101 obcí s celkovým počtem 113 910 obyvatel.

Do obvodu soudního okresu Těšín spadaly obce Bažanovice (Bażanowice, PR), Bobrky (Bobrek, PR), Březůvka (Brzezówka, PR), Děhylov (Dziegielów, PR), Dobratice, Dolní Bludovice, Dolní Datyně, Dolní Domaslavice, Dolní Líštná, Dolní Těrlicko, Dolní Tošanovice, Dolní Žukov, Guty, Hazlach (Hażlach, PR), Hnojník, Horní Domaslavice, Horní Líštná (Leszna Górna, PR, část obce Horní Líštná, ČR), Horní Těrlicko, Horní Tošanovice, Horní Žukov, Hradiště, Humna (Gumna, PR), Chotěbuz, Kojkovice, Komorní Lhotka, Kanská, Krásná (Krasna, PR), Mistřovice, Mnichy (Mnisztwo, PR), Mosty, Nebory, Ohrazená (Ogrodzona, PR), Pastvisko (Pastwiska, PR), Pohvizdov (Pogwizdów, PR), Puncov (Puńców, PR), Ropice, Řeka, Smilovice, Soběšovice, Stanislavice, Střítež, Svibice, Šumbark, Těšín, Třanovice, Třinec, Vělopolí, Zámorsk (Zamarski, PR), Životice.

Do obvodu soudního okresu Frýdek spadaly obce Bartovice, Baška, Bruzovice, Dobrá, Horní Bludovice, Horní Datyně, Janovice, Kaňovice, Krásná, Lískovec, Lubno, Malenovice, Morávka, Nižní Lhoty, Nošovice, Nová Ves, Pazderna, Pražmo, Prostřední Bludovice, Pržno, Raškovice, Řepiště, Sedliště, Skalice, Staré Hamry, Staré Město, Šenov, Václavovice, Velké Kunčice, Vojkovice, Vratimov, Vyšní Lhoty.

Do obvodu soudního okresu Jablunkov spadaly obce Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Hrádek, Jistebná (Istebna, PR), Jablunkov, Javořinka (Jaworzynka, PR, část obce s názvem Hřčava, ČR), Karpentná, Koňákov (Koniaków, PR), Košařiska, Lomná, Lyžbice, Milíkov, Mosty, Návsí, Nýdek, Oldřichovice, Písek, Tyra, Vendryně.

V souvislosti s obnovením Okresního hejtmanství ve Frýdku v roce 1901 byl politický

okres Těšín tvořen pouze soudními okresy Těšín a Jablunkov.

Rozpad Rakousko-Uherska a vznik nástupnických států s sebou přinesl také československo-polský spor o Těšínsko. V říjnu 1918 vznikla Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, která požadovala ve svém prohlášení z 30. října 1918 připojení celého Těšínska k Polsku. Zemský národní výbor pro Slezsko v Polské Ostravě vydal 1. listopadu prohlášení o tom, že přebírá vládu nad celým Slezskem. Oba orgány si tedy činily nárok na celé Těšínsko, skutečnou moc však vykonával každý z nich jen na části území. Polská Rada Narodowa se sídlem v Těšíně spravovala politický okres Těšín a Bílsko a větší část politického okresu Fryštát. Politický okres Frýdek a 6 obcí fryštátského okresu bylo začleněno do území pod československou správou. Takto upravovala poměry politické správy na Těšínsku prozatímní československo-polská dohoda z 5. listopadu 1918.

Koncem listopadu vyhlásila polská vláda ve Varšavě volby do ústavodárného sejmku, které se měly konat 26. ledna 1919 také na Těšínsku. Československá vláda zaslala do Varšavy protestní telegram, který však zůstal bez odpovědi. Za této situace začala pražská vláda v Paříži usilovat o to, aby sporné území bylo buď obsazeno francouzským a italským vojskem, nebo o souhlas, aby je mohla obsadit vojskem vlastním. Dne 23. ledna 1919 zahájilo československé vojsko obsazování území na východ od demarkační čáry. Řešení československo-polského sporu o Těšínsko se přeneslo na půdu pařížské mírové konference.

Novou politicko správní situaci na Těšínsku přinesla pařížská smlouva z 3. února 1919. Byla stanovena nová demarkační čára probíhající přibližně kolem Košicko-bohumínské dráhy. Na polské straně zůstal Fryštát, Těšín, Dolní Žukov, Třinec a Jablunkov, na české Bohumín, Lazy a Karvinná. Dosavadní politické úřady v Těšíně a Fryštátě se tak ocitly v polské části na východ od demarkační čáry. Správní záležitosti západní části těšínského okresu mělo vyřizovat Okresní hejtmanství ve Frýdku, v západní části okresu Fryštát bylo správním úřadem I. instance Okresní hejtmanství ve Fryštátě, tehdy se sídlem v Karvinné.

Období od vytvoření demarkační linie pařížskou úmluvou z 3. února 1919 až do příjezdu mezispojenecké plebiscitní komise se sídlem v Těšíně v lednu 1920 znamenalo pro západní československou část těšínského a fryštátského okresu období značné právní i administrativní nejistoty.

Západní československá část okresu Těšín byla podřízena nově zřízenému úřadu Prefektury pro západní část východního Slezska, která přejala správní agendu politického úřadu II. instance. Politickou správou I. instance pověřila prefektura nejprve Okresní hejtmanství ve Frýdku a později zřídila vlastní úřad I. instance podprefekturu s pravomocí okresního hejtmanství v západní části okresu Těšín. Západní československou část okresu Fryštát (karvinský revír a Bohumínsko) spravovala Mezinárodní správní komise (Internationale commission administrative de Karvin),

kteřá byla politickým úřadem v I. a II. instanci. Mezispojenecká plebiscitní komise zde působila po celou dobu plebiscitních příprav jako III. instance s legislativní pravomocí.

Tento správní stav trval až do rozhodnutí pařížské konference velvyslanců z 28. července 1920 o rozdělení Těšínska mezi Československo a Polsko. Ve smyslu zákona č. 266/1920 Sb. bylo v letech 1920-1928 prováděno mezinárodní komisí pro stanovení československo-polských hranic na Těšínsku, Oravě a Spiši rozhraničování území a byly stanoveny definitivní hranice obcí a ve smyslu výnosu ministerstva vnitra z 15. listopadu 1927 č. 71767/7 určeny jejich názvy.

Součástí polského státu se staly ze soudního okresu Jablunkov obce Jistebná (Istebna), Javořinka (Jaworzynka) a Koňákov (Koniaków) a ze soudního okresu Těšín obce Bažanovice (Bažanowice), Bobrky (Bobrek), Březůvka (Brzezówka), Děhylov (Dziegielów), Hazlach (Hažlach), Horní Líštná (Leszna Górna), Humna (Gumna), Krásná (Krasna), Mnichy (Mnisztwo), Ohrazená (Ogrodzona), Pastvisko (Pastwiska), Pohvizdov (Pogwizdów), Puncov (Puńców), Zámorsk (Zamarski). Současně bylo rozděleno město Těšín na československou a polskou část. Městské části Brandýs, Kamenec a Saská Kupa daly základ novému městu, které dostalo název Český Těšín.

Nový územní obvod politického okresu Český Těšín utvořilo podle sčítání obyvatelstva z 15. února 1921 35 obcí soudního okresu Český Těšín (Český Těšín, Dobratice, Dolní Bludovice, Dolní Datyně, Dolní Domaslavice, Dolní Líštná, Dolní Těrlicko, Dolní Tošanovice, Dolní Žukov, Guty, Hnojník, Horní Domaslavice, Horní Těrlicko, Horní Tošanovice, Horní Žukov, Hradiště, Chotěbuz, Kojkovice, Komorní Lhotka, Kanská, Mistřovice, Mosty, Nebory, Ropice, Řeka, Smilovice, Soběšovice, Stanislavice, Střítež, Svibice, Šumbark, Třanovice, Třinec, Vělopolí, Životice) s počtem 45 829 obyvatel a 18 obcí soudního okresu Jablunkov (Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Dolní Lomná, Horní Lomná, Hrádek, Jablunkov, Karpentná, Košariska, Lyžbice, Milíkov, Mosty, Návsí, Nýdek, Oldřichovice, Písek, Tyra, Vendryně) s počtem 26 692 obyvatel. Nový okres tedy tvořilo celkem 53 obcí s 72 521 obyvateli.

V roce 1922 došlo k přejmenování dosavadních politických úřadů I. instance – okresních hejtmanství na okresní správy politické. Tento název byl zákonem č. 125/1927 Sb. o organizaci politické správy s účinností od 1. července 1928 opět změněn na okresní úřady. Země moravská a slezská byly sloučeny v zemi moravskoslezskou a činnost Zemské vlády slezské byla zrušena.

V říjnu 1938 dochází v důsledku polského záboru k zániku politických okresů. Polský zábor zahrnoval celé politické okresy Český Těšín a Fryštát, částečně zasáhl i tři obce v okrese Frýdek (Šenov, Vojkovice, Žermanice). Rozloha zabraného území činila asi 830 km². Zabrané území okresu Český Těšín bylo připojeno k polskému okresu Cieszyn a spolu s dosavadním okresem Fryštát se stalo součástí slezského vojvodství se sídlem správních úřadů v Katovicích.

Už prvního dne války, 1. září 1939, bylo Těšínsko obsazeno německým vojskem. Podle

Hitlerova výnosu o začlenění a správě dobytých východních oblastí z 26. října 1939 se Těšínsko stalo součástí Německé říše. Nově vytvořený okupační okres Těšín (Teschen) vznikl sloučením bývalých polských okresů Cieszyn a Frysztat a byl svou rozlohou 1 505 km² druhým největším okresem v celé Německé říši. Administrativně patřil k vládnímu obvodu Katovice v říšské provincii Slezsko, od 19. ledna 1941 Horní Slezsko.

Osvobození Československa přineslo návrat k organizační struktuře předmnichovského Československa ve starém rozsahu. Na základě dekretu prezidenta republiky z 27. října 1945 (č. 121/1945 Sb.) byly obnoveny zemské obvody i politické a soudní okresy podle stavu v roce 1938 před okupací. Místo dosavadních obecních, městských, okresních a zemských úřadů ovšem vznikají národní výbory.

Obnovený správní okres Český Těšín tvořilo v roce 1945 36 obcí soudního okresu Český Těšín (Český Těšín, Dobratice, Dolní Bludovice, Dolní Datyně, Dolní Domaslavice, Dolní Líštná, Dolní Těrlicko, Dolní Tošanovice, Dolní Žukov, Guty, Hnojník, Horní Domaslavice, Horní Líštná, Horní Těrlicko, Horní Tošanovice, Horní Žukov, Hradiště, Chotěbuz, Kojkovice, Komorní Lhotka, Konská, Mistřovice, Mosty, Nebory, Ropice, Řeka, Smilovice, Soběšovice, Stanislavice, Střítež, Svibice, Šumbark, Třanovice, Třinec, Vělopolí, Životice) a 19 obcí soudního okresu Jablunkov (Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Dolní Lomná, Horní Lomná, Hrádek, Hřava, Jablunkov, Karpentná, Košařiska, Lyžbice, Milíkov, Mosty, Návsí, Nýdek, Oldřichovice, Písek, Tyra, Vendryně), tedy celkem 55 obcí s celkovým počtem 83 342 obyvatel.

Po sloučení obcí Dolní Líštná, Konská a Lyžbice s Třincem v roce 1947 (č. 723/1947 Ú. l. I) a Svibice s Těšínem v roce 1948 (č. 200/1948 Ú. l. I) se počet obcí snížil na 51.

Další změnu přinesl zákon o krajském zřízení z 21. prosince 1948 (č. 280/1948 Sb.), vládní nařízení o územní reorganizaci národních výborů z 18. ledna 1949 (č. 3/1949 Sb.) i další právní předpisy. Nový správní okres Český Těšín byl zmenšen o 6 obcí. Obce Dolní Datyně a Šumbark byly delimitovány k okresu Ostrava. Obce Dobratice, Dolní a Horní Domaslavice a Soběšovice k okresu Místek. Naopak z okresu fryštátského k němu přešly Albrechtice. Okres se stal součástí Ostravského kraje, Krajský národní výbor v Ostravě přejal do své sféry působnosti zhruba oblast bývalé zemské expozitury Moravská Ostrava. Soudní okresy byly ztotožněny i teritoriálně s okresy politickými. Okresní soud v Českém Těšíně se stal jediným v okrese Český Těšín a splynul tak s bývalým soudním okresem Jablunkov.

K 1. březnu 1950 zahrnoval okres Český Těšín 46 obcí (Český Těšín, Albrechtice, Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Dolní Bludovice, Dolní Lomná, Dolní Těrlicko, Dolní Tošanovice, Dolní Žukov, Guty, Hnojník, Horní Líštná, Horní Lomná, Horní Těrlicko, Horní Tošanovice, Horní Žukov, Hrádek, Hradiště, Hřava, Chotěbuz, Jablunkov, Karpentná, Kojkovice, Komorní Lhotka, Košařiska, Milíkov, Mistřovice, Mosty u Českého Těšína, Mosty u Jablunkova, Návsí, Nebory,

Nýdek, Oldřichovice, Písek, Ropice, Řeka, Smilovice, Stanislavice, Střítež, Třanovice, Třinec, Tyra, Vělopolí, Vendryně, Životice) s celkovým počtem 83 010 obyvatel.

K 4. prosinci 1955 bylo vytvořeno na části katastru obcí Dolní Bludovice, Šenov a Šumbark nové město Havířov, které však bylo začleněno k okresu Ostrava (částka 111/1955 Ú. 1.). Další integrační tendence se prosazují teprve bezprostředně před územní reorganizací v roce 1960. K 1. červnu 1960 bylo rozšířeno území Havířova o Dolní Bludovice, Dolní Suchou, Šumbark a Životice. K 1. červenci 1960 byla obec Dolní Žukov připojena k Českému Těšínu, Mosty u Českého Těšína k Mistřovicím, Horní Líštná a Kojkovice k Třinci, Bocanovice a Návší k Jablunkovu. V roce 1958 byly projednány a počátkem roku 1959 vstoupily v platnost i konečné úpravy státní hranice na Těšínsku.

Zásadní předěl v dosavadním uspořádání okresu znamenal zákon o územním členění státu z 9. dubna 1960 (č. 36/1960 Sb.). S účinností od 1. července 1960 byl dosavadní okres Český Těšín zrušen a jeho obce byly připojeny k nově utvořeným okresům Karviná a Frýdek-Místek.

Okres Bohumín 1855-1868

Při reorganizaci státní politické správy rakouské monarchie vznikl v roce 1849 soudní okres Bohumín, který byl začleněn do nově utvořeného Okresního hejtmanství ve Frýdku.

V roce 1855 byl při reorganizaci státní správy obvod Okresního hejtmanství ve Frýdku rozdělen na dva samostatné smíšené okresy Frýdek a Bohumín, které vykonávaly jak správu politickou tak i soudní. Smíšený Okresní úřad Bohumín byl přímo podřízen Zemské vládě slezské v Opavě v čele se zemským prezidentem.

Okres tvořilo 20 obcí: Bohumín, Dětmarovice, Heřmanice, Hrušov, Kopytov, Malé Kunčice, Michálkovice, Muglinov, Německá Lutyně, Petřvald, Polská Lutyně, Polská Ostrava, Pudlov, Radvanice, Rychvald, Skřečůň, Šunychl, Věřňovice, Vrbice a Záblatí.

Říšským zákonem ze dne 21. prosince 1867 bylo stanoveno znovu odloučit soudní správu od správy politické. Politická správa v bývalém okrese Bohumín zanikla a dostala se do obvodu nově zřízeného Okresního hejtmanství ve Fryštátě. Soudní okres Bohumín trval i nadále.

Bývalý okres Fryštát (Karviná) 1855-1960

Při reorganizaci státní správy v roce 1849 bylo Karvinsko rozděleno na dva soudní okresy Fryštát a Bohumín. Soudní okres Fryštát byl začleněn do obvodu Okresního hejtmanství v Těšíně,

soudní okres Bohumín byl přiřčen k Okresnímu hejtmanství ve Frýdku. Do politického okresu Těšín patřily kromě soudního okresu Fryštát ještě soudní okres Těšín a Jablunkov. Obě hejtmanství byla přímo podřízena Slezskému místodržitelství v Opavě (od 29. května 1854 Zemské vládě slezské v Opavě).

V roce 1855 došlo ke sloučení okresních soudů a okresních úřadů. Dosavadní obvod Okresního hejtmanství v Těšíně byl rozdělen na tři samostatné okresy Fryštát, Těšín a Jablunkov. Byl vytvořen tzv. smíšený Okresní úřad ve Fryštátě s výkonem jak správy politické a berní, tak i soudní.

Při nové reorganizaci politické správy v roce 1868 došlo znovu k odloučení soudní správy od politické. Ve Fryštátě bylo zřízeno nové okresní hejtmanství, jehož obvod působnosti byl vytvořen z území dosavadních smíšených okresů Fryštát a Bohumín.

Ke dni sčítání lidu 31. prosince 1880 tvořilo okres celkem 40 obcí s celkovým počtem 68 276 obyvatel.

Do obvodu soudního okresu Fryštát spadaly obce Albrechtice, Darkov, Dolní Suchá, Doubrava, Fryštát, Horní Suchá, Kačice (Kaczyce, PR), Karviná, Lazy, Louky, Malé Kunčice (Kończyce Małe, PR), Marklovice (Dolní Marklovice, ČR, Marklowice Górne, PR), Orlová, Petrovice, Poruba, Prostřední Suchá, Prstná, Ráj, Staré Město, Stonava, Velké Kunčice (Kończyce Wielkie, PR), Závada a Žibřidovice (Zebrzydowice, PR).

Do obvodu soudního okresu Bohumín spadaly obce Bohumín, Dětmarovice, Heřmanice, Hrušov, Malé Kunčice (Ostrava-Kunčičky), Michálkovice, Německá Lutyně, Petřvald, Polská Lutyně, Polská Ostrava, Pudlov, Radvanice, Rychvald, Skřečoň, Šunychl, Věřňovice a Záblatí.

Obec Dětmarovice byla od 1. června 1882 vyňata ze soudního okresu Bohumín a začleněna do soudního okresu Fryštát. V roce 1890 se osamostatnila obec Muglinov, která byla původně osadou Heřmanic. V roce 1892 pak obec Vrbice od Pudlova.

Silná koncentrace dělnictva a dynamický rozvoj průmyslu na Bohumínsku a Karvinsku vedly k úvahám zřídit také Okresní hejtmanství v Bohumíně nebo Polské Ostravě. V roce 1903 byly ze soudního okresu Bohumín vyčleněny obce Polská Ostrava, Heřmanice, Hrušov, Malé Kunčice, Michálkovice, Muglinov a Radvanice, jež daly základ vzniku nového soudního okresu Polská Ostrava (od 27. listopadu 1919 Slezská Ostrava). Ten se stal součástí obnoveného Okresního hejtmanství ve Frýdku.

Spory o státní příslušnost Těšínska po rozpadu Rakousko-Uherska znamenaly další vážné změny v dosavadní územní celistvosti okresu. Rozhodnutím pařížské konference velvyslanců 28. července 1920 o rozdělení Těšínska byly obce Horní Marklovice (Marklowice Górne), Kačice (Kaczyce), Malé Kunčice (Kończyce Małe), Velké Kunčice (Kończyce Wielkie) a Žibřidovice (Zebrzydowice), které až dosud tvořily součást politického a soudního okresu Fryštát, přiřčeny

Polsku.

Nový územní obvod Okresního hejtmanství ve Fryštátě tvořilo 20 obcí soudního okresu Fryštát (Albrechtice, Darkov, Dětmárovice, Dolní Marklovice, Dolní Suchá, Doubrava, Fryštát, Horní Suchá, Karvinná, Lazy, Louky, Orlová, Petrovice, Poruba, Prostřední Suchá, Prstná, Ráj, Staré Město, Stonava a Závada) a 10 obcí soudního okresu Bohumín (Bohumín, Německá Lutyně, Petřvald, Polská Lutyně, Rychvald, Skřečoň, Šunychl, Věřňovice, Vrbice a Záblatí). Celkem tedy 30 obcí s celkovým počtem 131 223 obyvatel (dle sčítání lidu z 15. února 1921).

Podle výnosu ministerstva vnitra ze dne 27. října 1920 č. 15876 došlo k přejmenování dosavadního názvu obce Karvína na obec Karvinná (Věstník MV II, 1920, str. 481). Došlo také ke změnám v soudním okrese Bohumín. Na základě usnesení vlády Republiky československé č. 34908/24 byla rozdělena obec Bohumín na dvě samostatné obce a sice Bohumín a Pudlov (Věstník MV VI, 1924, str. 250). Téhož roku byl výnosem ze dne 2. června 1924 č. 23607/24 zrušen dosavadní název obce Šunychl a obec přijala název Nový Bohumín (Věstník MV VI, 1924, str. 251).

V říjnu 1938 dochází v důsledku polského záboru ke změnám, respektive k zániku politických okresů. Zabrané území okresu Fryštát (Frysztat) se stalo spolu s okresem Cieszyn součástí slezského vojvodství se sídlem správních úřadů v Katovicích.

Už prvního dne války, 1. září 1939, bylo Těšínsko obsazeno německým vojskem. Dle výnosu o začlenění a správě dobytých východních oblastí z října 1939 se Těšínsko stalo součástí Německé říše. Nově vytvořený okupační okres Těšín (Teschen) vznikl sloučením bývalých polských okresů Cieszyn a Frysztat, administrativně patřil k vládnímu obvodu Katovice v říšské provincii Slezsko (od 19. ledna 1941 Horní Slezsko).

Po osvobození republiky v květnu 1945 byl na základě dekretu prezidenta republiky z 27. října 1945 obnoven okres Fryštát. Tvořilo jej 20 obcí soudního okresu Fryštát (Albrechtice, Darkov, Dětmárovice, Dolní Marklovice, Dolní Suchá, Doubrava, Fryštát, Horní Suchá, Karvinná, Lazy, Louky, Orlová, Petrovice, Poruba, Prostřední Suchá, Prstná, Ráj, Staré Město, Stonava, Závada) a 11 obcí soudního okresu Bohumín (Bohumín, Dolní Lutyně, Horní Lutyně, Nový Bohumín, Petřvald, Pudlov, Rychvald, Skřečoň, Věřňovice, Vrbice, Záblatí), celkem tedy 31 obcí s celkovým počtem 129 461 obyvatel.

V obou soudních okresech došlo do roku 1949 k některým změnám katastrálních hranic obcí a jejich názvů. Pro obec Německou Lutyni byl v roce 1946 stanoven nový úřední název Dolní Lutyně, pro obec Polskou Lutyni název Horní Lutyně (č. 223/1946 Ú. I. I). V roce 1947 byly sloučeny obce Dolní a Prostřední Suchá v obec Dolní Suchá (č. 494/1947 Ú. I. I), obce Orlová, Lazy a Poruba v obec Orlová (č. 494/47 Ú. I. I). K 24. listopadu 1948 byly obce Bohumín, Nový Bohumín, Pudlov, Skřečoň, Vrbice a Záblatí sloučeny v obec Bohumín.

Při reorganizaci územního členění státu provedené k 1. lednu 1949 bylo zemské zřízení nahrazeno menšími kraji. Nový správní okres dostal po sloučení obcí Fryštát, Karvinná, Darkov, Ráj a Staré Město v jeden celek (č. 365/1949 Ú. 1. I) úřední název Karviná a stal se součástí Ostravského kraje.

Územní obvod správního okresu Karviná prodělal jenom drobnější změny. Obec Albrechtice připadla okresu Český Těšín a obec Bohumín byla připojena ke správnímu okresu Ostrava, od roku 1957 Ostrava–venkov.

K 1. březnu 1950 zahrnoval okres Karviná 17 obcí (Karviná, Dětmárovice, Dolní Lutyně, Dolní Marklovice, Dolní Suchá, Doubrava, Horní Lutyně, Horní Suchá, Louky, Orlová, Petrovice, Petřvald, Prstná, Rychvald, Stonava, Věřňovice, Závada) s celkovým počtem 111 611 obyvatel.

V roce 1952 byly sloučeny obce Petrovice, Dolní Marklovice, Prstná, Závada v jednu obec s názvem Petrovice u Karviné a to výnosem ministerstva vnitra ze 16. února 1952 (částka 20/1952 Ú. 1.). Rozhodnutím Krajského národního výboru v Ostravě z 28. března 1957 byla s účinností od 20. května 1957 odloučena část obce Horní Lutyně a připojena k obci Orlová jako městská čtvrť Orlová 4 (částka 52/1957 Ú. 1.). Počátkem roku 1960 byla k Orlové připojena obec Horní Lutyně celá.

Ke změnám došlo také na Bohumínsku, které náleželo okresu Ostrava. V roce 1951 se osamostatnila Vrbice. K 17. květnu 1954 bylo město Bohumín opět rozděleno na pět samostatných obcí – Bohumín, Nový Bohumín, Pudlov, Skřečoň a Záblatí (částka 68/1954 Ú. 1.). V roce 1956 přijal Bohumín nový název – Starý Bohumín (částka 125/1955 Ú. 1.).

Okres Karviná 1960-2001

Zásadní předěl v dosavadním uspořádání okresu znamenal zákon o územním členění státu z 9. dubna 1960. S účinností od 1. července 1960 byly zrušeny dosavadní okresy Český Těšín a Ostrava-venkov a jejich obce byly připojeny k nově utvořeným okresům Karviná, Frýdek-Místek a Opava. Území bývalého okresu Karviná bylo rozšířeno o část okresu Ostrava-venkov (Bohumínsko, Havířov, Dolní Datyně) a 9 obcí z okresu Český Těšín včetně okresního města (Albrechtice, Český Těšín, Dolní Těrlicko, Horní Těrlicko, Horní Žukov, Hradiště, Chotěbuz, Mistřovice, Stanislavice). Okres byl začleněn do nově vytvořeného Severomoravského kraje.

K 1. březnu 1961 měl okres Karviná 29 obcí (Karviná, Albrechtice, Český Těšín, Dětmárovice, Dolní Datyně, Dolní Lutyně, Dolní Těrlicko, Doubrava, Havířov, Horní Suchá, Horní Těrlicko, Horní Žukov, Hradiště, Chotěbuz, Louky, Mistřovice, Nový Bohumín, Orlová, Petrovice u Karviné, Petřvald, Pudlov, Rychvald, Skřečoň, Stanislavice, Starý Bohumín, Stonava, Věřňovice,

Vrbice, Záblatí) s celkovým počtem 212 086 obyvatel.

Do 70. let 20. století nedošlo v karvinském okrese k výraznějším územním změnám. Pouze s platností od 31. ledna 1964 byly sloučeny obce Dolní a Horní Těrlicko v jednu obec s názvem Těrlicko (č. 51/1964 Sb. směrnic pro NV). Naopak v letech 1973-1975 bylo integrováno celkem 14 obcí. K 1. červenci 1973 byla sloučena obec Starý Bohumín a Nový Bohumín v obec Bohumín (č. 10/1973 Ústř. věstník ČSR). S účinností od 1. října 1974 byly integrovány obce Pudlov, Skřečoň, Vrbice a Záblatí k městu Bohumín, Dolní Datyně k městu Havířov a Doubrava k městu Orlová. S účinností od 1. ledna 1975 byly připojeny obce Horní Žukov, Chotěbuz, Mistřovice a Stanislavice k městu Český Těšín, Louky k městu Karviná, Hradiště k Těrlicku a Věřňovice k Dolní Lutyni. Celý proces integrace byl ukončen připojením obce Horní Suché k Havířovu k 1. červenci 1975 (č. 9/1976 Ústř. věstník ČSR). Ke dni sčítání lidu 1. listopadu 1980 tvořilo okres 13 obcí s celkovým počtem 284 761 obyvatel.

Po roce 1990 se prosadily také v okrese Karviná, i když v menší míře, dezintegrační tendence. K 24. listopadu 1990 se osamostatnila obec Doubrava od Orlové a Horní Suchá od Havířova, k 1. lednu 1998 obec Chotěbuz od Českého Těšína.

V roce 2001 zahrnoval okres Karviná 16 obcí (Albrechtice, Bohumín, Český Těšín, Dětmárovice, Dolní Lutyně, Doubrava, Havířov, Horní Suchá, Chotěbuz, Karviná, Orlová, Petrovice, Petřvald, Rychvald, Stonava, Těrlicko) s celkovým počtem 281 493 obyvatel.